

hogy tulajdonnévvé emelt közzszo előtti kis szünettel és az erőteljesebb szóhangsúllyal érzékeltetni lehet ezt.

7. Mindebből arra a következtetésre juthatunk, hogy tulajdonnevet alkotni mindenkinek joga, lehetősége van. Az ő általa tulajdonnévként használt nyelvi jel akkor is az, ha senki más nem tud róla, így el nem fogadhatja, tehát közösségi érvényűvé nem válik. Természetesen azzá válhat, s nagyobb részük kisebb-nagyobb csoportokban elfogadottá lesz (ez az a többlettudás, amire TOLCSVAI NAGY GÁBOR utalt), ami után már nem merül föl a vita lehetősége, hiszen ha a közösség is tulajdonnévnek tekinti, akkor egyértelmű a besorolása. Annak vizsgálata, hogy miért, mikor, milyen körülmények között lesz egy nyelvi jel tulajdonnévvé, nem annyira a nyelvtudománynak, hanem inkább a pszicholingvisztikának, de legsajátosabban a lélektannak (egyéni és csoport- vagy néplélektannak) a föladata. Mint-hogy eddig egyik tudományág sem foglalkozott érdemlegesen e kérdéskörrel, egyelőre marad a névtanos (onomatológiai) meghatározás. **Minden nyelvi jel tulajdonnév, amit alkotója vagy használója annak tekint.** Jól tudom, hogy egyesek szerint ez nem több a semminél: megfoghatatlan, határozatlan; kibújás a válasz, a valódi definíció, a pontos körülhatárolás, kivétel nélküli szabály megalkotása alól. Végül is ez magyarázza azt az eljárást, hogy a címben idézőjelek közé tettem a „meghatározás” szót. Azzal kellene befejeznem, hogy adjon jobb definíciót, aki tud, ezt azért nem mondom, mert (minden nagyképűség nélkül állítom) jobb nincs, s most az a meggyőződésem, hogy nem is lehet.

HAJDÚ MIHÁLY

Több keresztnév adása (Kaposvár 1731–1900)

Napjainkban megszokott dolog, hogy a szülők legtöbbször gyermekének különleges nevet választ a születéskor. Ennek ellenére elcsodálkozunk például egy iskolai névsor felolvasása hallatán a sok ritka néven, igaz, már azon is, ha valakinek egyszerűen „csak” János vagy Éva a neve.

Úgy véljük, hogy ez a névválasztási jelenség 20. század végi divat, pedig ha megnézzük a múlt század második felének – főként a századvég – anyakönyveit, hasonló szokást fedezhetünk föl a névadásban. Ha pedig a többedik keresztnév(ek)et vesszük vizsgálódás tárgyává, még végletesebb megállapításokat tehetünk.

Napjainkban egy újszülött csupán két keresztnévet kaphat, többet nem. Ha felnőttként elégedetlen valamilyen oknál fogva első nevével, használhatja a másodikat is; választhat úgy, hogy együttesen viseli a két nevet; de kérvényezéssel teljesen új keresztnévet is felvehet. (Ez ritkán előforduló jelenség hazánkban, inkább a családnévet szokták megváltoztatni vagy magyarosítani.) A 18–19. században a felvehető keresztnévek számát nem korlátozták, ezért olvashatunk akár öt-hat nevet

kapott újszülöttet is a matrikulákban. Hogy mi motiválhatta a szülőket ennyi név választására, az írott adatokból elég nehéz következtetni.

Általában megfigyelhető, hogy a több keresztnév adása elsőként a nemesi családokban tapasztalható. Egyszerre több szent oltalmába ajánlották az újszülöttet, hogy azok védjék a gyakori korai csecsemőhaláltól, a járványos gyermekbetegségektől. Később ez a szokás szinte divattá vált az ügyvédek, orvosok, tanárok, megyei és városi tisztviselők (jegyző, aljegyző, írnok, építész stb.), azaz az értelmiség körében. Majd lefelé terjedve átvették az akkor épülő déli vasút munkálatait irányítók és a vasúti tisztviselők, valamint a Kaposváron állomásozó 44. gyalogezred huszártisztjei is. Később az iparos- és kereskedőreteg gyermekeinél is megfigyelhető e névadási jelenség, majd pedig minden rangú, beosztású lakos élt ezzel a lehetőséggel.

Milyen motívumok figyelhetők meg a második, harmadik stb. keresztnév kiválasztásakor? Ha elsőként ritkább keresztnévet választottak a gyermeknek, másodikként főként a szülő vagy a keresztszülő nevét adták. (Nagyszülő vagy távolabbi rokon neve nem nyomon követhető a kereszteleési anyakönyvekben.) Egyszerűbb név mellé gyakran tették a születés napjára eső szent nevét, mégha nem is volt az használatos magyar nyelvterületen. A 19. század második felében az úgynevezett ősi „magyar” nevek választása tűnik ki (pl. *Ákos, Aladár, Árpád, Béla, Endre, Géza, Gyula, Levente, Zoltán* stb.). A lányoknál pedig a férfinevek női megfelelői, elsősorban idegen alakban (pl. *Albertina, Alojzia, Antónia, Aurélia, Ernesztina, Leopoldina, Ludovika, Stefánia* stb.), de előfordul a magyar becézett forma is, így Istvánka, Sándorka, sőt egyszerűen Szilárd. A városba betelepülő német és szláv lakosság többedik névként főként hozott neveket választott, pl. *Bogumil, Gaszton, Nikodém, Vencel* vagy *Dionízia, Fabiola, Fausztina, Ferdinanda, Milka* stb.

A névtudomány már sokszor foglalkozott azzal a jelenséggel, amikor a férfiaknak 2., 3. stb. névként női nevet választottak a szülők. A szokás Kaposváron is megfigyelhető: leggyakrabban a *Mária* (7 keresztele), ritkábban az *Anna*, s egy esetben hetedik(!) névként a *Terézia* olvasható.

A már említett gyalogezred tisztjein kívül (akik mind 3-4 nevet adtak az újszülöttnak) a 19. század végén rengeteg a megyeszékhelyre beköltözött idegen ajkú (a lejegyzések szerint: Horvátország, Bukovina, Krajna, Csehország, Morvaország, Dalmácia, Karintia stb.), akik számunkra szokatlan nevekkal gazdagították a magyar névállományt.

A motívumok közül még néhány ritkább adatra hívhatjuk föl a figyelmet. A születésnap naptári névegyüttese erősen hatott a választásra: a december 31-én született fiú a *Szilveszter István* nevet (1897), a január 6-án (vagy akörül) született a *Gáspár Menyhért Boldizsár*, a június végi fiúk a *Péter Pál* nevet kapták előszeretettel. A történelmi, irodalmi személyek neve is meg-megjelenik a matrikulákban: *Ferenc József, Mária Terézia* (főleg az 1700-as évek közepétől), vagy *Sándor Mátyás* (1838) és *Viktor Hugó* (1874). Az azonos hanggal kezdődő nevek egymás mellé tétele is gyakori: *Miklós Márton, György Gyula, János József, Eleonóra Etelka, Emil Ede, Mária Magdolna*, ez utóbbinak bibliai ihletése is fennáll. A lányoknál az *Anna* név után kedvelték a második név adását, ez legtöbbször a *Mária* volt (néha nem is lehet eldönteni, hogy egy vagy két keresztnévről van-e szó: *Anna*

Mária – Annamária). A fiúk esetében, ha első névként abban a korban ritkábbat kapott (pl. *Lajos, Gyula, Jenő* stb.), akkor másodikként a leggyakoribb nevek közül választottak a szülők.

Számomra – valószínűleg az olvasó számára is – elfogadható, ha a megkeresztelt két, esetleg három nevet kap. Nem tudom azonban megindokolni már az öt-hat-hetedik név adását, az anyakönyvi bejegyzések nem adnak elfogadható motivációt. Főként akkor nem, ha az illető többedik névként a gyakori *József, János, György, Pál, avagy Mária, Anna, Terézia, Magdolna, Marianna* nevet kapta. Az már csupán megválaszolatlan kérdés marad számunkra, hogy a köznapi életben ezeket a neveket mind használta-e, hogy melyiken szólították és említették a családtagok, ismerősök.

A több keresztnévűek névadását **Kaposvár**ott a római katolikus plébánia anyakönyvi bejegyzései alapján vizsgáltam, illetve onnan gyűjtöttem le leírt adatokat. Az első fenn maradt keresztelési matrikulát 1731-ben nyitották meg. S bár 1895-től az egyházi anyakönyvek megszűntek mint hivatalos okiratok (ekkor tértek át Magyarországon az állami anyakönyvezésre), mégis sikerült a névanyagot a századfordulóig, azaz 1900-ig kibővítenem. A névtudományban már bevált 25 éves korszakolást választottam, amely elég jól tükrözi a nemzedékváltás adta névadási szokások alakulását. Ezért az első korszak (1731–1750) adatok hiányában öt évvel csonkább a többinél.

A nevek konkrét megismerése előtt érdemes megemlíteni egy fontos, tájékoztató adatsort. Időrendben az utolsó anyakönyv 454. lapján olvashatjuk az 1891. január 1-jei népszámlálás adatait:

római katolikus	9478,
zsidó	2123,
protestáns	924 és
katona	867 fő, azaz a város lakossága összesen

csupán 13392 lélek volt. A katolikus plébániához tartozott még Kaposfüred (1170 fő) és Kaposzterdahely (150 fő). Mint fent már említettem, csupán a római katolikus vallású lakosok adatait dolgoztam föl, számuk a katonák nélkül nem éri el a tízezetet sem. Épp ezért érdekes, hogy ilyen viszonylag kis lélekszámú településen mennyire változatos az újszülöttek névanyaga.

A 2–7. keresztneveket korszakonként betűrendbe besorolva állítottam táblázatba, azon belül arab számmal jelzem, hogy melyik mikor és hányszor fordult elő, végül az összesítés zárja a táblázatokat.

Férfinevek 2. keresztnév

Név	1731– 50	1751– 75	1776– 1800	1801–25	1826– 50	1851– 75	1876– 1900
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Adám	–	–	2	–	–	1	4
Adolf	–	–	–	–	1	3	4

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Ágoston	–	–	–	–	1	2	2
Ákos	–	–	–	–	–	–	1
Aladár	–	–	–	–	–	–	3
Alajos	–	–	4	2	–	3	8
Albert	–	–	–	–	2	1	2
Alfonz	–	–	–	–	–	–	1
Andor	–	–	–	–	–	–	4
András	–	–	1	1	–	2	5
Antal	–	–	4	4	1	21	28
Arnold	–	–	–	–	–	1	–
Árpád	–	–	–	–	–	–	5
Aurél	–	–	–	–	1	–	1
Avellin	–	–	–	–	–	1	–
Bálint	–	–	–	–	–	2	1
Barnabás	–	–	–	–	–	1	–
Béla	–	–	–	–	–	11	14
Bódog	–	–	–	–	–	1	–
Bogumil	–	–	–	–	–	1	–
Boldizsár	–	–	–	1	1	2	5
Dániel	–	–	–	–	–	1	–
Dénes	–	–	–	–	–	2	–
Dezső	–	–	–	–	–	1	2
Domo(n)kos	–	–	–	–	3	1	–
Ede	–	–	–	–	–	2	7
Eduárd	–	–	–	–	1	1	–
Elek	–	–	–	–	–	5	4
Elemér	–	–	–	–	–	1	4
Emánuel	–	–	–	–	–	2	–
Emil	–	–	–	–	–	1	3
Endre	–	–	–	–	–	2	6
Ernő	–	–	–	–	–	1	5
Ervin	–	–	–	–	–	–	1
Farkas	–	1	–	–	–	–	1
Félix	–	–	–	–	1	–	–
Ferdinánd	–	–	–	–	3	5	3
Ferenc	1	2	2	4	2	27	58
Flórián	–	–	–	–	–	–	1
Frigyes	–	–	–	–	–	1	3
Fülöp	–	–	–	2	–	–	1
Gábor	–	–	1	–	–	7	8
Gáspár	–	–	1	–	–	1	1

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Gedeon	–	–	–	–	–	–	1
Gellért	–	–	–	1	–	–	–
Gergely	–	–	1	–	–	–	–
Géza	–	–	–	1	1	6	22
Guidó	–	–	–	1	–	–	–
Gusztáv	–	–	–	–	–	6	5
György	1	–	6	1	2	16	23
Győző	–	–	–	–	–	–	4
Gyula	–	–	–	–	4	18	34
Henrik	–	–	–	–	–	1	1
Hubert	–	–	–	–	–	–	1
Hugó	–	–	–	–	–	1	3
Ignác	–	–	1	1	2	7	7
Imre	–	–	–	–	–	13	29
István	–	–	2	1	5	16	49
Iván	–	–	–	–	–	1	1
Jakab	–	–	–	1	–	–	–
János	1	1	3	–	7	35	69
Jenő	–	–	–	–	–	10	13
József	–	–	2	5	11	35	81
Júliusz	–	–	–	–	1	–	–
Kajetán	–	–	–	–	–	1	–
Kálmán	–	–	–	–	3	9	8
Károly	–	–	–	4	3	21	44
Kázmér	–	–	–	–	–	–	1
Keresztély	–	–	–	–	–	–	1
Konrád	–	–	–	–	–	–	1
Konstantin	–	–	–	–	–	1	1
Kristóf	–	–	–	1	–	3	–
Krisztián	–	–	–	–	–	–	1
Lajos	–	–	1	–	10	24	58
László	–	–	2	–	3	4	16
Lázár	–	–	–	–	–	1	–
Leó	–	–	–	–	–	–	1
Levente	–	–	–	–	–	–	1
Lipót	–	–	–	–	–	2	1
Lőrinc	–	–	–	–	–	1	–
Lukács	–	–	–	–	–	–	1
Mária	–	–	–	–	–	1	–
Márton	–	1	–	–	1	4	8
Mátyás	–	–	1	–	2	3	4

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Menyhért	–	–	–	–	3	1	–
Mihály	–	–	1	1	3	12	20
Miklós	–	–	–	1	4	8	6
Mór	–	–	–	–	–	1	–
Nándor	–	–	–	–	–	2	6
Orbán	–	–	–	–	–	–	1
Ottó	–	–	–	–	–	1	3
Ödön	–	–	–	–	2	5	7
Pál	2	3	2	–	5	11	22
Péter	–	–	–	–	1	2	2
Pongrác	–	–	–	–	–	–	2
Rezső	–	–	–	–	–	–	1
Róbert	–	–	–	–	–	1	1
Rudolf	–	–	–	–	–	3	8
Salamon	–	–	1	–	–	–	–
Sámuel	–	–	–	–	–	1	–
Sándor	–	–	1	1	3	13	33
Szerafin	–	–	–	1	–	–	–
Tamás	–	–	–	–	–	1	1
Teodor	–	–	–	–	–	–	1
Tihamér	–	–	–	–	–	–	1
Titusz	–	–	–	–	1	1	–
Tivadar	–	–	–	–	–	1	2
Ulrik	–	–	–	–	–	1	–
Valér(ián)	–	–	–	–	–	2	1
Valter	–	–	–	–	–	1	–
Vencel	–	–	–	–	–	–	1
Vendel	–	–	1	–	–	1	2
Vidor	–	–	–	–	–	–	1
Viktor	–	–	–	–	–	4	7
Vilmos	–	–	–	–	1	6	4
Vince	–	–	1	–	–	3	3
Zoltán	–	–	–	–	–	1	1
Zsigmond	–	–	–	–	–	–	3
Olvashatatlan	–	–	–	1	–	–	–
<i>Összesen</i>	<i>5</i>	<i>8</i>	<i>41</i>	<i>36</i>	<i>95</i>	<i>437</i>	<i>826</i>

3. keresztnév

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Ágoston	–	–	–	–	1	1	–
Aladár	–	–	–	–	–	1	2
Alajos	–	–	–	–	2	–	2
Alfréd	–	–	–	–	–	–	1
Ambrus	–	–	–	–	–	1	–
Andor	–	–	–	–	–	–	1
András	–	–	–	–	–	–	2
<i>Anna</i>	–	–	–	–	–	1	–
Antal	–	–	–	–	1	4	5
Arnold	–	–	–	–	–	–	1
Balázs	–	–	–	–	–	–	1
Béla	–	–	–	–	–	–	4
Benedek	–	–	–	–	–	–	1
Boldizsár	–	–	–	1	3	3	2
Corsinus	–	–	–	1	–	–	1
Dénes	–	–	–	–	–	–	2
Dezső	–	–	–	–	–	–	1
Donát	–	–	–	–	–	1	–
Ede	–	–	–	–	–	2	–
Eduárd	–	–	–	–	–	1	–
Elek	–	–	–	–	–	2	2
Elemér	–	–	–	–	–	1	2
Emánuel	–	–	–	–	–	–	1
Emil	–	–	–	–	–	–	3
Ernő	–	–	–	–	–	–	1
Farkas	–	–	–	1	–	–	–
Ferenc	–	–	–	–	1	2	3
Frigyes	–	–	–	–	–	–	2
Gábor	–	–	–	–	–	2	1
Gaszton	–	–	–	–	–	–	1
Gellért	–	–	–	–	1	–	–
Gergely	–	–	–	–	–	1	–
Géza	–	–	–	–	–	1	3
Gotfrid	–	–	–	–	–	–	1
Gusztáv	–	–	–	–	–	1	–
György	–	–	–	–	–	–	4
Győző	–	–	–	–	–	–	1
Gyula	–	–	–	–	1	–	2
Henrik	–	–	–	–	–	1	–

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Herman	–	–	–	–	–	–	1
Hugó	–	–	–	–	–	–	1
Ignác	–	–	–	2	–	–	3
Imre	–	–	–	–	–	3	–
István	–	–	–	–	1	1	5
Jakab	–	–	–	1	–	–	–
János	–	–	–	–	–	4	12
Jenő	–	–	–	–	–	–	2
Jeromos	–	–	–	–	1	–	–
József	–	–	–	2	1	9	10
Júliusz	–	–	–	–	1	–	–
Kálmán	–	–	–	–	–	4	1
Károly	–	–	–	–	–	6	4
Konrád	–	–	–	–	–	1	–
Kornél	–	–	–	–	–	–	1
Lajos	–	–	–	–	–	1	6
László	–	–	–	–	–	–	3
Lázár	–	–	–	–	–	1	–
Lipót	–	–	–	–	–	1	1
Lóránt	–	–	–	–	–	–	1
Lőrinc	–	–	–	–	–	1	–
Marián	–	–	–	–	1	–	–
Márton	–	–	–	–	1	–	1
Mátyás	–	–	–	–	–	2	–
Mihály	–	–	–	–	1	2	2
Miklós	–	–	–	–	–	–	3
Mór(ic)	–	–	–	–	1	1	1
Nikodém	–	–	–	–	–	1	–
Olivér	–	–	–	–	–	–	1
Ottó	–	–	–	–	–	1	1
Ödön	–	–	–	–	–	–	3
Pál	–	–	–	–	4	2	3
Péter	–	–	–	–	–	1	2
Rezső	–	–	–	–	–	–	1
Rudolf	–	–	–	–	–	2	–
Sándor	–	–	–	–	1	7	2
Sebestyén	–	1	–	–	–	–	–
Tamás	–	–	–	–	–	1	1
Valerián	–	–	–	–	–	–	1
Viktor	–	–	–	–	–	–	1
Vilmos	–	–	–	–	1	2	3

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Vince	–	–	–	–	–	1	–
Zoltán	–	–	–	–	–	–	2
Zsigmond	–	–	–	–	–	–	1
Olvashatatlan	–	–	–	–	–	1	–
Összesen	–	1	1	7	24	82	132

4. keresztnév

I-V. korszak: nincs

VI. 1: Alajos, *Anna*, Boldizsár, István, Kálmán, *Mária*, Pál, Zsigmond;

2: Emánuel, József

Összesen: 12

VII. 1: Ádám, Ákos, Filibert, Ignác, István, János, Jenő, Kornél;

2: Lajos, *Mária*;

4: József

Összesen: 14

5. keresztnév

I-V. korszak: nincs

VI. 1: János, Károly;

Összesen: 2

VII. 1: Alajos, Gábor, György;

3: *Mária*

Összesen: 6

6. keresztnév

I-V. korszak: nincs

VI. 1: Ágoston, Emánuel;

Összesen: 2

VII. 1: Imre, *Mária*, Pál;

Összesen: 3

7. keresztnév

I-V. korszak: nincs

VI. 1: Ágoston, Vendel;

Összesen: 2

VII. 1: *Terézia*

Összesen: 1

A táblázat áttekintése után érdemes néhány összefüggésre, adatra, névre vonatkozóan megállapítást tenni.

A **fiúk**nál a 18. század végén hirtelen megemelkedett a második keresztnévet kapottak száma, majd némi csökkenés után a 19. században erőteljesen növekszik. 1851 után az előző korszakhoz képest közel ötszörös az emelkedés, az utolsó időszakban pedig még ez is majd megduplázódik (95 – 437 – 826). Harmadik keresztnév a 18. században csak kétszer, a 19. század végén már 132-ször olvasható. A 4-7. név előfordulása elenyésző.

A névválasztás ugyan változatos, mégis több a hasonlóság az első nevek sorával, mint az eltérés. Természetesen a hazánkban ritkább keresztnévek közül is találunk többet, mint például: *Avellin, Gedeon, Júliusz, Kajetán, Keresztély, Szerafin, Ulrik; Corsinus, Gaszton, Jeromos, Márián, Nikodém; Filibert* stb.

Az érdekességek közül néhányat a szülő (keresztszülő) nevével és foglalkozásával együtt érdemes megemlíteni:

Máhr Gyula megyei főjegyző fia: Gyula József Elek Mária (1872),

Carara Ágoston gimnáziumi igazgató fia: Márián István Károly Emánuel János Ágoston Vendel (ez az egyik hétnevű, 1870),

Fájl Attila szintén gimnáziumi igazgató fia: Mária Nikodém Kálmán Károly Emánuel Ágoston (Az előző fiú apjával sógorok. A név érdekessége, hogy elsőként a Mária szerepel!)

Szigethy Nándor királyi törvényszéki jegyző fia: Nándor Dezső Lajos Ádám Gábor Imre Terézia (1899).

A fiúk után nézzük meg, hogy Kaposváron a 18–19. században a szülők milyen neveket választottak többedikként a **lányoknak** az első keresztnévet követően.

Női nevek

2. keresztnév

Név	1731– 50	1751– 75	1776– 1800	1801– 25	1826– 50	1851– 75	1876– 1900
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Adalbertina	–	–	–	1	–	–	–
Adél(haid)	–	–	–	–	–	2	–
Ágnes	–	–	–	–	1	1	5
Albertina	–	–	–	–	1	–	–
Alexandra	–	–	–	–	–	1	–
Alice	–	–	–	–	–	–	1
Alojzia	–	–	–	1	3	14	10
Alvina	–	–	–	–	–	–	1
Amália	–	–	1	2	1	5	5
Angéla	–	–	–	–	–	–	1

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Angelika	–	–	–	–	–	1	1
Anna	–	1	3	1	8	46	85
Antónia	–	–	–	–	2	14	6
Apollónia	–	–	–	–	1	1	1
Aranka	–	–	–	–	–	1	11
Atala	–	–	–	–	–	1	1
Augusztá	–	–	–	–	–	–	2
Augusztina	–	–	–	–	–	2	1
Aurélia	–	–	–	–	–	3	2
Beatrix	–	–	–	–	–	–	1
Benigna	–	–	1	–	–	–	–
Berta	–	–	–	–	–	2	3
Borbála	1	–	1	1	3	5	18
Brigitta	–	–	–	–	–	–	1
Cecília	–	–	–	–	–	4	6
Cezarin	–	–	–	–	–	–	1
Delinke	–	–	–	–	–	1	–
Eleonóra	–	–	1	1	2	2	4
Eliz	–	–	–	–	–	–	2
Elvira	–	–	–	–	–	–	2
Emília	–	–	–	–	–	3	7
Emma	–	–	–	–	1	1	5
Ernesztina	–	–	1	–	–	–	–
Erzsébet	–	–	–	2	3	19	75
Eszmeralda	–	–	–	–	–	–	1
Etel(ka)	–	–	–	–	1	1	24
Eufrozina	–	–	–	1	–	–	–
Eugénia	–	–	–	–	1	–	5
Éva	1	–	1	–	1	2	2
Fausztina	–	–	–	1	–	–	–
Flóra	–	–	–	–	–	2	1
Florentina	–	–	–	–	–	1	–
Franciska	–	–	4	–	4	6	8
Gabriella	–	–	–	–	–	2	6
Gizella	–	–	–	–	3	9	27
Gyöngyike	–	–	–	–	–	–	1
Heléna	–	–	–	–	–	1	1
Henriette	–	–	–	–	–	1	–
Hermin(a)	–	–	–	–	5	4	7
Ida	–	–	–	–	–	1	4
Ilka	–	–	–	–	–	1	–

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Ilma	–	–	–	–	–	–	1
Ilona	–	–	–	–	2	11	43
Irén	–	–	–	–	–	4	16
Irma	–	–	–	–	–	–	11
Istvánka	–	–	–	–	–	–	1
Izabella	–	–	–	–	–	4	7
Janka	–	–	–	–	–	1	5
Johanna	–	–	1	1	2	5	4
Jolán	–	–	–	–	–	–	4
Jozefa	–	–	1	–	6	18	12
Jozefin(a)	–	–	–	–	–	3	2
Judit	–	–	–	–	–	–	1
Júlia	–	–	–	–	3	2	11
Julianna	–	–	5	–	3	6	32
Jusztin(a)	–	–	–	–	–	1	1
Kamilla	–	–	–	–	–	–	1
Karolina	–	–	–	1	2	5	18
Katalin	1	–	–	2	3	8	40
Klára	–	1	–	1	–	–	4
Klementina	–	–	–	–	–	5	3
Kornélia	–	–	–	–	2	3	7
Krisztina	–	–	1	1	4	4	4
Laura	–	–	–	–	–	–	2
Lenke	–	–	–	–	–	1	–
Leopoldina	–	–	–	–	–	1	2
Ludmilla	–	–	–	–	–	–	1
Ludovika	–	–	–	–	1	6	2
Lujza	–	–	–	–	–	2	6
Magdolna	–	–	2	–	2	8	7
Malvin	–	–	–	–	–	1	–
Manfréda	–	–	–	–	–	–	1
Margit	–	–	–	–	1	3	29
Mária	5	4	–	4	15	49	115
Marián	–	–	–	–	–	–	1
Márta	–	–	–	–	1	1	3
Matild	–	–	–	–	1	10	14
Melánia	–	–	–	–	–	1	–
Melinda	–	–	–	–	–	1	–
Olga	–	–	–	–	–	–	5
Orsolya	–	–	–	–	–	–	1
Otília	–	–	–	–	–	1	–

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Paula	–	–	–	–	–	1	1
Paulina	–	–	–	1	1	4	3
Petronella	–	–	–	–	–	1	–
Piroska	–	–	–	–	1	–	6
Regina	–	–	1	–	2	–	1
Róza	–	–	–	–	1	1	26
Rozália	–	1	–	–	3	11	23
Rozina	–	–	1	–	–	1	1
Rózsa	–	–	–	–	1	1	1
Sarolta	–	–	–	–	–	1	14
Skolasztika	–	–	2	–	–	–	–
Stefánia	–	–	–	–	–	–	4
Szabina	–	–	–	–	1	–	–
Szerafin(a)	–	–	–	–	–	–	1
Szeréna	–	–	–	–	–	–	1
Szidónia	–	–	–	–	–	–	2
<i>Szilárd</i>	–	–	–	–	–	–	1
Teodóra	–	–	–	–	–	–	2
Teréz	–	–	–	–	–	–	16
Terézia	–	1	1	2	3	25	42
Valéria	–	–	–	–	–	1	8
Veronika	–	–	–	–	1	2	2
Viktória	–	–	–	–	1	3	4
Vilma	–	–	–	–	–	4	3
Zelma	–	–	–	–	–	–	2
Zsófia	–	–	–	1	–	1	1
Zsuzsanna	–	–	–	–	1	–	2
Olvashatatlan	–	–	–	–	–	–	–
Összesen	8	8	28	25	105	382	917

3. keresztnév

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Adél(haid)	–	–	–	–	–	2	–
Adolfine	–	–	–	–	–	–	1
Adrienn	–	–	–	–	–	–	1
Ágnes	–	–	–	–	–	–	1
Alexandra	–	–	–	–	–	–	2
Alojzia	–	–	–	–	–	4	1
Alvina	–	–	–	–	–	–	1

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Amália	–	–	–	–	5	1	1
Angéla	–	–	–	–	–	–	1
Anna	–	–	–	1	1	6	13
Antónia	–	–	–	–	1	1	1
Apollónia	–	–	–	–	1	–	–
Aranka	–	–	–	–	–	–	1
Atala	–	–	–	–	–	–	1
Augusztá	–	–	–	–	–	–	1
Benedikta	–	–	–	–	1	–	–
Berta	–	–	–	–	–	–	2
Blanka	–	–	–	–	–	–	1
Borbála	–	–	–	–	–	2	2
Cecília	–	–	–	–	–	–	1
Dorottya	–	–	–	–	–	–	1
Edit	–	–	–	–	–	–	1
Eleonóra	–	–	–	–	–	1	1
Elvira	–	–	–	–	–	–	1
Emília	–	–	–	–	–	1	2
Emma	–	–	–	–	1	–	1
Erzsébet	–	–	–	–	3	4	6
Etel(ka)	–	–	–	–	1	–	4
Éva	–	–	–	–	–	1	1
Franciska	–	–	–	–	1	3	7
Gabriella	–	–	–	–	–	1	2
Georgina	–	–	–	–	–	2	–
Gizella	–	–	–	–	1	2	4
Gyöngyike	–	–	–	–	–	–	2
Henriette	–	–	–	–	–	–	1
Hermin(a)	–	–	–	–	–	3	4
Ida	–	–	–	–	–	–	1
Ilka	–	–	–	–	–	1	–
Ilona	–	–	–	–	1	–	6
Irén	–	–	–	–	–	–	7
Irma	–	–	–	–	–	1	1
Izabella	–	–	–	–	–	–	1
Johanna	–	–	1	–	–	2	1
Jolán	–	–	–	–	–	–	1
Jozefa	–	–	–	–	3	4	4
Józsa	–	–	–	–	–	–	1
Judit	–	–	–	–	–	1	–
Júlia	–	–	–	–	–	–	2

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>
Julianna	–	1	–	–	2	4	4
Karolina	–	–	–	–	1	5	5
Katalin	–	–	–	–	–	2	3
Klára	–	–	–	–	2	–	2
Klementina	–	–	–	–	–	1	1
Kornélia	–	–	–	–	–	1	2
Krisztina	–	–	1	–	–	–	–
Lenke	–	–	–	–	–	–	2
Leoni	–	–	–	–	–	–	1
Leontin	–	–	–	–	–	1	–
Lúcia	–	–	–	–	–	1	1
Ludovika	–	–	–	1	1	–	1
Lujza	–	–	–	–	–	–	6
Magdolna	–	–	–	–	–	–	1
Margit	–	–	–	–	–	–	4
Mária	–	–	–	1	2	8	19
Matild	–	–	–	–	–	–	3
Melinda	–	–	–	–	–	–	1
Milka	–	–	–	–	–	1	–
Olga	–	–	–	–	–	–	1
Otília	–	–	–	–	–	–	1
Paulína	–	–	–	–	–	1	–
Regina	–	–	–	–	–	–	1
Renáta	–	–	–	–	1	–	–
Róza	–	–	–	–	–	1	3
Rozália	–	–	–	–	1	2	5
Rozina	–	–	–	–	–	1	1
Sándorka	–	–	–	–	–	–	1
Sára	–	–	–	–	–	–	1
Sarolta	–	–	–	–	–	–	8
Stefánia	–	–	–	–	–	–	2
Szerafina	–	–	–	–	–	–	1
Szeréna	–	–	–	–	–	–	1
Szidónia	–	–	–	–	–	–	2
Teréz	–	–	–	–	–	–	1
Terézia	–	–	–	–	7	5	2
Valéria	–	–	–	–	–	–	1
Viktória	–	–	–	–	–	1	1
Vilma	–	–	–	–	–	–	3
	–	–	–	1	–	1	2

Zsófia							
Olvashatatlan	–	–	–	–	–	–	1
Összesen:	—	1	2	4	37	79	190

4. keresztnév

I-IV. korszak: nincs

V. 1: Klára, Ludovika, Mária;

2: Anna.

összesen: 5

VI. 1: Ferdinanda, Ida, Izabella, Jozefina, Karolina, Petronella, Terézia;

2: Antónia;

3: Mária.

összesen: 12

VII. 1: Alexandra, Alojzia, Antónia, Beáta, Bella, Emília, Emma, Ernesztina, Fabiola, Gabriella, Ilona, Irma, Johanna, Karolina, Magdolna, Marianna, Margit, Olga, Rózsa, Szidónia;

2: Etelka, Kornélia, Terézia, Vilma;

5: Mária

összesen: 33

5. keresztnév

I-V. korszak: nincs

VI. 1: Emma, Sarolta.

összesen: 2

VII. 1: Amazona, Angyalka, Blanka, Johanna, Márta, Terike (?);

2: Gabriella

összesen: 8

6. keresztnév

I-VI. korszak: nincs

VII. 1: Dionízia, Edít

összesen: 2

A számadatokat a fiúkéval összehasonlítva kitűnik, hogy a 19. század végén jóval több *leány* kapott második-harmadik-negyedik nevet. Pedig 1850-ig a két nem névadása számokban nagyon hasonló. A negyedik név korábban jelenik meg a lányoknál, ugyanakkor hetedik egyszer sem, hatodik is csupán két esetben fordul elő. A nevek sora igen változatos, német hatásra – mint korábban említettem – sok a férfinév női megfelelője. Rajtuk kívül sok ritka, ezek között több kedves és szép névalak olvasható az anyakönyvekben: *Alvina* (a német Alvin férfinév megfelelője), *Atala*, *Benigna*, *Cezarin*, *Delinke*, *Ilka*, *Ilma*, *Zelma*; *Leoni*, *Leontin*, *Milka*;

Dionisia stb. Megjegyzendő, hogy az ilyen példák válogatása mindig szubjektív, hisz a ritka neveket a gyakorisági mutatók alapján ki lehet szűrni, azonban hogy melyik nevet tartjuk szépnek, az sok-sok összetevő adta egyéni ízlés alapján dől el. Néhány név eredetéről érdemes szólni. A *Ljubica* szerb-horvát keresztnév magyar megfelelői: *Ibolya*, *Viola*, *Violetta*. A *Mila~Milka* a bolgár *Amata* névből keletkezett. A *Leoni* és a *Leontin* a *Leó*, *Leon* férfinév női megfelelőiként szerepeltek.

A több nevű leány újszülöttekből is kiemelek néhány számomra érdekesebbet.

Dr. Kovács Sebestyén Gyula tanfelügyelő lánya: Jolán Krisztina Alojzia Ida Sarolta (1872),

Fájl Attila és Carara de Gonza lánya: Diana Leopoldina Georgia Mária (az apát lásd a fiúknál is! – 1873),

Szigethy Imre megyei végrehajtó lánya: Elvira Heléna Hermin Bella Amazona (1880),

Vizeki Tallián Béla megyei főispán lánya: Lyubica Hermina Vilhelmina Johanna Dionisia (Őt Tallián Ede zágrábi kanonok keresztelte Kaposvárott. Valószínűleg az ő hatására kapta az újszülött a horvát keresztnévet – 1888).

Egy országgyűlési képviselő lánya: Hermin Ilona Gabriella Márta Edit, s végül a szolgabíró lánya érdemel említést, aki a keresztanyja neve után férfinévet kapott Szilárd Mária Margit.

Végezetül még az teszi érdekesebbé e több nevet viselők adatait, hogy a plébános sokszor az egyik vagy másik keresztnévet becéző formában jegyezte le a matriculákba. Ismert tény, hogy anyakönyvekben becézett névalakot nem volt szabad beírni. Hogy ez mégis megtörtént, annak több oka is lehetett: például a plébános írásgyakorlata; az adott nevet a környéken mindenki így becézte; a keresztanya így diktálta be, és sorolhatnánk a feltételezéseket. Mint minden anyakönyvben, a kaposváriban is több becézőnév fordul elő a lányoknál, mint a fiúknál. Besorolásuk néha kétséges, hisz többet ma már hivatalos névként is elfogadunk.

BECÉZETT ALAKBAN LEÍRT NEVEK

Férfiak

Bódi; Dani; Feri; Flóri; Gyura, Gyuri; Csicsa, Istók; Laci; Márkus; Zsiga.

Összesen: 9 név – 11 névalak

Nők

Bábi; Betti; Borcsa; Cili; Dóra (Dora); Erzse (Erse), Liza, Lizi, Örzse (Örse); Fani, Fáni; Györgyike; Ilka, Ilon, Ilonka; Julcsa, Juli, Juliska; Jutka; Karolin, Léni, Lina, Lini; Kata, Kati; Klára (Klari); Klemi; Leonóra; Lóri; Liszka; Málcsi, Máli; Mancsi; Mari, Mária, Marinka, Mariska; Minka; Nancsi, Nasza; Panna (Pana); Pepi; Rozi; Rózsi; Sári, Sárika; Terike, Treska, Trezka, Trezsi, Trézsi; Vera, Verona, Veroni; Vica; Zsófi; Zsuzsi (Suszi – ez valószínűleg elírás).

Összesen: 33 név – 57 névalak

Miután megismerkedtünk Kaposvár város és megyeszékhely 18–19. századi többedik keresztnéveivel, megállapíthatjuk, hogy a szülők minden korban több motívum egybevetésével és nagy körültekintéssel választottak nevet újszülött gyermekeiknek.

FÜLÖP LÁSZLÓ

A Barkóczy család névadási szokásai

A személynévkutatásokban megszoktuk, hogy a névtanos szakemberek főként egy-egy település, esetleg kisebb földrajzi tájegység névanyagát vizsgálják egy adott időben, vagy bizonyos időszakot tekintenek át. Ritkán fordul elő, hogy csupán egy család névválasztását elemzik.

Ezen tanulmány egy része szakdolgozatomnak, amelynek eredeti címe: A Barkóczy család története, genealógiája és névadási szokásai.

A témából adódik, hogy az elkészített részletes családfán szereplő összes keresztnévet vizsgálat tárgyává tegyük, s az is, hogy jelen esetben csak egy család névanyagát elemezzük.

Magának a dolgozatnak a magva egy nagy családfa, amelyen 16 nemzedék szerepel 1457-től 1996-ig. A rajta szereplő 168 név (86 férfi- és 82 női) adásának motívációit is gyakran ki lehet mutatni. Rajtuk kívül külön lejegyeztem a családfára nem illeszthető, igen értékes szórványadatokat is, ha a névvisezők kimutathatóan a rokonsághoz tartoztak.

Anyaggyűjtésem eléggé szerteágazó volt: felhasználtam a hazánkban megjelent klasszikus lexikonokat, a keresztelési, házasságkötési és halálozási anyakönyvek mikrofilmen tárolt adatait, felkerestem őseim volt lakhelyének plébániáit, de az élő rokonokkal történt levelezés, valamint a gyér családi levéltár is szolgáltatott hasznos információkat. A leírtakon kívül több korabeli nemesi összeírás, a hazánkban és külföldön kiadott genealógiák (NAGY IVÁN, KEMPELEN BÉLA, SIEBMACHER) és az egyházi levéltárak adtak sok segítséget. Ez utóbbiak főleg azoknál az őseimnél, akik a papi hivatást választották egykoron, és esetleg még egyházi méltóságokká is váltak (egri érsekség, székesfehérvári és kassai püspökség).

Magában az eredeti dolgozatban a feldolgozás módszere más és más, hisz heraldikai, genealógiai, névtani, művelődéstörténeti stb. fejezeteim mind különböző eljárást kívántak meg.

Céлом mindvégig az volt, hogy az eltérően fellelt adatok esetében a válogatás lehetőleg a valóság és a hitelesség arculatát mindinkább megőrizze. (A bizonytalan adatoknál mindig jeleztem kételyeimet.)

A Barkóczyak régi, Vas megyei család, bár eredetileg birtokaik először Zala vármegyéhez tartoztak, csak később csatolták őket Vas vármegyéhez. Innen a szalai-zalai praedicatum. (A legelső szórványadat 1496-ból való, a családnév még Barkolchy alakban szerepel, sajnos keresztnév nélkül.) Kisnemességük eredetét